

نظرات استدلالی شورای نگهبان

عنوان

طرح صلاحیت دادگستری جمهوری اسلامی ایران برای
رسیدگی به دعاوی مدنی علیه دولت‌های خارجی

شماره مسلسل: ۱۳۹۳۰۱۰۵

تاریخ: ۱۳۹۳/۶/۲۶

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

نظرات استدلالی شورای نگهبان

طرح صلاحیت دادگستری جمهوری اسلامی ایران برای رسیدگی به
دعای مدنی علیه دولت‌های خارجی

تدوین، تنقیح و استخراج:

حسین فاتحی‌زاده

بازبینی و نظارت علمی:

محمدهادی توکل‌پور

گروه تدوین نظرات و مبانی آراء شورای نگهبان

شماره مسلسل: ۱۳۹۳۰۱۰۵

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳/۶/۲۶

پژوهشکده شورای نگهبان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طرح صلاحیت دادگستری جمهوری اسلامی ایران برای رسیدگی به دعاوی مدنی علیه دولت‌های خارجی

فهرست مطالب

مقدمه	۲
طرح صلاحیت دادگستری جمهوری اسلامی ایران برای رسیدگی به دعاوی مدنی علیه دولت‌های خارجی	۳
نظر (نهایی) شورای نگهبان	۵

مقدمه

بر اساس اصل (۹۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی به وسیله شورای نگهبان از نظر انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت مغایرت برای تجدیدنظر به مجلس بازگردانده می‌شود. همچنین به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب اساننامه‌های دولتی را به دولت واگذار کند که در این صورت اساننامه‌های مصوب دولت می‌بایست به لحاظ انطباق با شرع و قانون اساسی به تأیید شورای نگهبان برسند. علاوه بر این به موجب اصل (۴) قانون اساسی، کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است. تفسیر قانون اساسی نیز به موجب اصل (۹۸) قانون اساسی بر عهده شورای نگهبان قرار گرفته است.

در راستای اجرای این اصول، کلیه مصوبات مجلس، اساننامه‌های دولتی و استفساریه‌ها در جلسات شورای نگهبان مورد بررسی فقهی و حقوقی قرار گرفته و نظر نهایی شورا ابلاغ می‌گردد. با عنایت به تأکیدات رهبر معظم انقلاب اسلامی مبنی بر ضرورت اعلام مبانی و استدلالات شورای نگهبان، گروه تدوین پژوهشکده شورای نگهبان، با همکاری اداره تدوین دفتر امور حقوقی شورای نگهبان، اقدام به استخراج استدلالات و مبانی نظری آراء این شورا نموده است. کارشناسان این پژوهشکده، با مطالعه دقیق متن مذاکرات شورای نگهبان - که از سوی معاونت اجرایی ضبط و پیاده‌سازی می‌شود - استدلالات و ظرایف مورد نظر اعضا را استخراج نموده، و با حفظ اصالت، آنها را در قالب یک متن علمی به جامعه حقوقی کشور ارائه می‌نمایند. یقیناً انتشار مبانی اظهارنظرهای شورای نگهبان، موجب آشنایی هرچه بیشتر جامعه علمی و نهادهای تقنینی و اجرایی کشور با فعالیت‌های این شورای حساس و تأثیرگذار شده و همچنین می‌تواند به عنوان متون درسی و پژوهشی در محافل دانشگاهی و حوزوی مورد استفاده قرار گیرد.

طرح صلاحیت دادگستری جمهوری اسلامی ایران برای رسیدگی به دعاوی مدنی علیه دولت‌های خارجی

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۰/۱۲/۱۷

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۱/۱/۲۳

ماده ۱- به موجب این قانون برای مقابله و جلوگیری از نقض مقررات و موازین حقوق بین‌الملل، اشخاص حقیقی و حقوقی می‌توانند از اقدامات دولت‌های خارجی که مصونیت قضایی دولت جمهوری اسلامی ایران و یا مقامات رسمی آن را نقض نمایند، در دادگستری تهران اقامه دعوی کنند. در این صورت دادگاه مرجوع‌الیه مکلف است به عنوان عمل متقابل به دعاوی مذکور رسیدگی و طبق قانون، حکم مقتضی صادر نماید. فهرست دولت‌های مشمول عمل متقابل توسط وزارت امور خارجه تهیه و به قوه قضائیه اعلام می‌شود.

...

تبصره- فهرست اشخاص یا گروه‌های وحشت‌افکن (تروریستی)، توسط وزارت اطلاعات تهیه و به قوه قضائیه اعلام می‌شود.

...

الف- دیدگاه مغایرت

- از آنجا که در تبصره این ماده، وزارت اطلاعات، مرجع تعیین مصداق گروه‌های وحشت‌افکن (تروریستی)، ذکر شده است، اختیارات قضات در تعیین این گروه‌ها محدود شده و قاضی در صورتی که گروهی را طبق تعاریف قانونی، تروریست تشخیص داد، نمی‌تواند حکم به محکومیت آنان دهد. بر این اساس، ماده مزبور که اختیارات قاضی را محدود می‌کند، خلاف موازین شرعی است. همچنین به جز وزارت اطلاعات، نهادهای دیگری نیز صلاحیت این امر را داشته و نباید به وزارت اطلاعات منحصر شود.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- تبصره ماده (۱)، تشخیص گروه‌های تروریستی را منوط به ارائه لیست وزارت اطلاعات نکرده است، بلکه بر اساس آن، وزارت اطلاعات صرفاً به عنوان مرجع رسمی و کارشناس این حوزه، نظر کارشناسی خود را در این خصوص به قضات اعلام می‌دارد؛ همچنان‌که قضات می‌توانند از سایر مراجع رسمی نیز برای رسیدن به این تشخیص استفاده کنند. تعیین وزارت اطلاعات در این تبصره، با توجه به وجود گروه‌های مختلف ناشناسی است که اقداماتی علیه امنیت جامعه انجام می‌دهند و تروریست بودن آنها مشخص نیست و همچنین برای جلوگیری از ایجاد اختلاف آرای قضایی است؛ بنابراین در این تبصره، نهادی تخصصی معرفی شده است که فهرست این اشخاص و گروه‌ها را به قوه قضائیه اعلام کند. بر این اساس، از این تبصره، انحصار و محدود شدن قاضی استنباط نمی‌شود و لذا این تبصره، مغایر با موازین شرع نیست. همچنین تشخیص وزارت اطلاعات، در مواقع سکوت قانون است، یعنی ممکن است قانون، در مواردی گروه‌های تروریستی را مشخص کرده باشد که در این صورت وزارت اطلاعات در این خصوص، دارای صلاحیت نیست. بالطبع، قانون‌گذار می‌تواند سایر موارد تروریستی را تعیین کند و یا برای این امر مرجعی را مشخص کند.

- منظور قانون‌گذار از این تبصره، سلب اختیار سایر نهادها در اعلام گروه‌های تروریستی است که البته این امر با ایرادی مواجه نیست؛ زیرا قانون‌گذار در این ماده، محدودیتی برای قضات قائل نشده و صرفاً نهادی تخصصی را صالح به اعلام اسامی این اشخاص و گروه‌ها دانسته که این امر با ایراد شرعی و قانون اساسی مواجه نیست.

ج- دیدگاه ابهام

- نظری ابراز نشد.

د - تصمیم شورا

- ماده مزبور، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

نظر (نهایی) شورای نگهبان^۱
مصوبه مجلس مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

۱. مندرج در نامه شماره ۹۱/۳۰/۴۶۳۱۹ مورخ ۱۳۹۱/۰۱/۲۴ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی.

امام خمینی (ره):

وازشورای محترم نگهبان می خواهم و توصیه می کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل های آینده که با کمال دقت و قدرت و طایف اسلامی و ملی خود را ایا و تحت تاثیر بیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون بیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزرگساده شورای نگهبان

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد
قرنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir